

1. Shrnutí

Sídelní struktura

Praha má v rámci ČR specifické postavení, protože je zároveň krajem, obcí a městem. Není ale jednoduše celkem. Díky historickému vývoji má na svém území části jak typicky městské, tak venkovské. Teprve v roce 1974 došlo k poslednímu územnímu rozšíření Prahy a od tohoto roku se její rozloha nezměnila.

Změnila se však populace a také některá území. Dříve venkovské lokality, jako například Stodůlky nebo Háje, se během 70. a 80. let změnil v území s rozsáhlým bytovým fondem na sídlištích. Jiné venkovské lokality, jako například Královice nebo Nebušice, zaznamenaly stavební rozvoj až po roce 1990 a nyní zde převažuje zástavba starých i nových vil a rodinných domů. Některé centrální části, dříve hustě zalidněné (například Smíchov či Karlín), část obyvatelstva ztratily a na místě obytných domů, nouzových obydlí, nebo továren, jsou dnes převážně administrativní budovy.

Pražské městské části (dále MČ) jsou různorodé. Již jen hustotou zalidnění jsou mezi nimi velké rozdíly: nejvíce obyvatel na 1 km² bydlí v MČ Praha 3 (11 463 obyvatel na km²), Praha 2 (10 849), nebo v Praze 11 (7 362). Naopak minimální hustotu zalidnění mají okrajové části MČ Praha-Královice (88 obyvatel na km²), Praha-Nedvězí (96) či Praha-Přední Kopanina (192).

Obyvatelstvo

K 26. 3. 2021 mělo Hlavní město Praha podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 1 301 432 obyvatel. Hlavní město bylo, s podílem 12,4 % osob, po Středočeském kraji druhým nejlidnatějším krajem České republiky. Z celkového počtu obyvatel představovaly ženy 51,3 %.

Věková struktura Prahy se mírně lišila od té v celé ČR, kdy v Praze byl větší podíl lidí v produktivním věku (15-64 let) a naopak menší ve věku nad 65 let. Nejvíce zastoupenou desetiletou skupinou byli lidé ve věku 30-39 let. U starších občanů ve věku nad 75 let výrazně převažovaly ženy nad muži, ženy se také dožívaly v průměru vyššího věku. U mužů vlivem zvýšené úmrtnosti ve vyšším věku převyšoval počet chlapců ve věku 0-14 let nad počtem mužů ve věku nad 65 let, u žen naopak výrazně převyšovala skupina starší 65 let.

Podíl svobodných mužů i žen nad 15 let byl v Praze výrazně vyšší než v celé České republice. Podíl svobodných mužů byl v hlavním městě dokonce vyšší než těch ženatých. Velký podíl svobodných je především mezi mladými lidmi do 34 let. Společenským jevem, jenž byl zaznamenán už při minulém sčítání lidu a jenž se v uplynulých deseti letech dále pokračoval, bylo snižování sňatečnosti v mladším věku a preference neformálních soužití. Rozvedených osob bylo nejvíce ve věkové skupině 50-59 let. U registrovaného partnerství, tedy právního stavu uzavřeného osobami stejného pohlaví, výrazně (72 %) převažovalo to uzavřené mezi dvěma muži.

Úroveň celkové plodnosti žen v hlavním městě byla ve srovnání s ostatními kraji nejnižší. Na 1 000 pražských žen se zjištěným počtem dětí připadalo 1 208 dětí, v celé ČR to bylo 1 570. Nejvíce žen, konkrétně 34,2 % žen, bylo ke dni sčítání matekmi dvou dětí, 32,0 % žen bylo bezdětných a 22,4 % se narodilo jedno dítě. Převážná většina všech dětí (54,3 %) se narodila ženám vdaným. Rozvedeným, ovdovělým a ženám s nejasným rodinným stavem se narodilo 36,2 % všech dětí. Svobodným ženám se narodilo zbývajících 9,5 % ze všech dětí.

Z celkového počtu osob sečtených v Praze k datu sčítání tvořily naprostou většinu (85,2 %) osoby se státním občanstvím České republiky. Největší absolutní počet cizinců pocházel z Ukrajiny (54,4 tis. osob), Slovenska (24,2 tis.), Ruska (23,0 tis.) a Vietnamu (12,7 tis.). V celorepublikovém měřítku

představoval podíl cizinců v hlavním městě výrazný nadprůměr. V ČR celkem byl podíl cizinců na počtu obyvatel 4,7 %, Praha tak byla s 13,9 % o 9,1 procentních bodů nad republikovým průměrem a byla krajem se suverénně nejvyšším podílem cizinců.

Z osob obvykle žijících v Praze se celých 84,4 % narodilo v České republice. V zahraničí se narodilo 15,6 % obyvatel hlavního města, z toho více jak pětina na Slovensku (20,7 %). Pražští rodáci tvořili více jak polovinu (53,7 %) obyvatel Prahy, rodáci z jiných krajů ČR 27,9 % a lidé, u kterých bylo zjištěno, že pochází z ČR, ale nebylo zjištěno místo narození, tvořili 2,8 %.

Vzdělanostní úroveň obyvatelstva hlavního města byla oproti ostatním krajům ČR vyšší. Podle výsledků sčítání lidu byl v Praze ve srovnání s celorepublikovým průměrem nižší podíl osob se základním vzděláním (o 5,0 procentních bodů) a podíl osob se středním vzděláním bez maturity vč. učňovského (o 14,7 procentních bodů). Naopak mírně vyšší byl podíl v případě osob s úplným středním vzděláním (o 2,1 procentních bodů) a výrazně vyšší podíl u osob s vysokoškolským vzděláním (o 17,2 procentních bodů). Podílem vysokoškoláků v populaci Praha výrazně převyšovala i ostatní jednotlivé kraje ČR.

Ekonomická aktivita obyvatelstva

Z celkového množství obyvatel Prahy se zjištěnou ekonomickou aktivitou jich patřilo 766 484 (59,9 %) do kategorie pracovní síla. Více než polovinu tvořili muži. Praha byla jediným krajem, kde měla pracovní síla nadpoloviční většinu i u žen.

Osob mimo pracovní sílu bylo v hlavním městě 512 729 (40,1 %). Nejpočetnější složku této kategorie tvořili nepracující důchodci (40,8 %), přibližně třetinový podíl měli nepracující žáci a studenti.

Míra ekonomické aktivity dosáhla celkově na hodnotu 71 %, u mužů na 77,7 %, u žen na 64,7 %.

V kategorii pracovní síly převažovaly osoby zaměstnané nad nezaměstnanými. V Praze bylo zaměstnaných osob sečteno 733 840 (95,7 % z celkového objemu pracovní síly), nezaměstnaných 32 644.

Mezi zaměstnanými byla nejsilněji zastoupena věková kategorie 40-44 let (13,7 %). Míra zaměstnanosti činila v Praze celkově 67,9 %, u mužů 74,6 %, u žen 61,7 %.

Podíl pracujících důchodců na zaměstnaných osobách dosáhl na 10,4 %, přibližně každý čtvrtý důchodce v hlavním městě pracoval.

Většinu zaměstnaných představovali zaměstnanci (78,7 %). Každý přibližně pátý zaměstnaný pracoval na vlastní účet, podnikatelů se zaměstnanci (zaměstnavatelů) nebylo ani jedno procento. Častěji podnikali muži.

Podíl nezaměstnaných (podíl počtu nezaměstnaných na počtu všech osob ve věku 15-64 let se zjištěnou ekonomickou aktivitou) činil v Praze celkově 3,8 %.

Míra nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle) dosáhla na 4,3 %. U žen (4,6 %) byla o něco vyšší než u mužů (4,0 %). Nejvyšší byla u velmi mladých lidí a u osob na hranici důchodového věku.

Intenzita ekonomické aktivity vyjadřuje počet zaměstnaných a nezaměstnaných na 1 000 osob se zjištěnou ekonomickou aktivitou příslušné věkové skupiny. U mužů dosáhla svého maxima s hodnotou 979 ve věkové skupině 30-39 let. U žen je patrný vliv péče o děti, proto byla jejich intenzita ekonomické aktivity nejvyšší o několik let později – ve věku 45-49 let (939) a 50-54 let (935).

Zaměstnaní v Praze dosáhli nejčastěji vysokoškolského vzdělání – ženy ve 44,7 %, muži v 41,2 %. Druhým nejvíce zastoupeným typem dosaženého vzdělání bylo úplné střední vzdělání s maturitou (31,9 %).

V terciárním a kvarterním sektoru pracovalo 83,4 % zaměstnaných v hlavním městě. Dalších 15,9 % zaměstnaných patřilo do sekundárního a 0,7 % do primárního sektoru. Odvětvová struktura Prahy se tak výrazně odlišuje od situace v ostatních krajích. Prioritními odvětvími se staly velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (12 % zaměstnaných), profesní, vědecké a technické činnosti (11,5 %), informační a komunikační činnosti (10,1 %)

V třídění podle deseti hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO převažovali v Praze specialisté (34,8 %), následovali techničtí a odborní pracovníci (20,7 %) a pracovníci ve službách a prodeji (12,9 %).

Míra ekonomické aktivity žen klesala s rostoucím počtem živě narozených dětí.

Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání a do školy

Ze všech zaměstnaných (733,8 tisíc osob), kteří měli v Praze obvyklý pobyt a u kterých bylo zjištěno místo pracoviště, jich většina pracovala jinde v Praze (447,4 tisíc osob, 62,1 %). V jiném kraji mělo místo pracoviště 45,1 tisíc obyvatel. Poměrně významná část zaměstnaných neměla stálé pracoviště (82,2 tisíc osob, 11,4 %). Do zahraničí za prací dojíždělo 4,1 tisíc pracujících (0,6 %).

Ze 45,1 tisíc osob vyjíždějících z Prahy na jiné místo v ČR jich do Středočeského kraje dojíždělo 38,4 tisíc. Ze všech vyjíždějících za hranice Prahy jich tedy 85,3 % vyjíždělo do Středočeského kraje, výrazně menší byla vyjíždka do Ústeckého kraje (3 % zaměstnaných vyjíždějících mimo Prahu). Vyjíždka do ostatních krajů byla zanedbatelná. Na úrovni okresů bylo nejvíce cest do zaměstnání realizováno z Prahy do okresu Praha-východ (16,2 tisíc osob), Praha-západ (11,8 tisíc osob) a Kladno (2,4 tis. osob).

Opačným směrem, tedy z ostatních krajů do Prahy, vyjíždělo celkem 225,3 tisíce osob, z toho 173,6 tisíc osob bydlelo ve Středočeském kraji. Atraktivita pražského trhu práce je jednoznačná. Pražský trh práce dlouhodobě nabízí pracovní místa široké škále uchazečů s různou úrovní vzdělání, kvalifikace i praxe.

Z celkového počtu dojíždějících do Prahy jich většina bydlela ve Středočeském kraji (77 %). Lidé z Ústeckého kraje tvořili pouze 5,5 % dojíždějících do Prahy. Ze Středočeského kraje dojíždělo do Prahy 173,6 tisíc a z Ústeckého 12,4 tisíc osob. Z ostatních krajů dojíždělo výrazně méně zaměstnaných. Nejvýznamnější dojíždka do Prahy byla z okresů Praha-východ (43,9 tisíc dojíždějících do Prahy), Praha-západ (42,3 tis.) a Mělník (13,8 tis. osob).

Většina nepracujících žáků, studentů a učňů, bydlících v Praze (bylo jich 167,7 tisíc), studovala na školách v Praze (95,3 % z jejich počtu). Malá část studentů a žáků studovala v jiném kraji (3,3 % studujících).

Vyjíždka do škol mimo Prahu byla minimální – do jiných krajů do školy vyjíždělo 7,5 tisíc osob. Největší byla vyjíždka z Prahy do Středočeského kraje. Naopak do pražských škol dojíždělo ze všech krajů celkem 54,5 tisíce žáků, studentů a učňů. Ze všech dojíždějících žáků, studentů a učňů tvořily osoby dojíždějící do Prahy ze Středočeského kraje 69 %. Školní dojíždka byla významnější ještě z Ústeckého (5,4 % dojíždějících do Prahy) a Jihočeského kraje (4,6 %).

V Praze více než polovina zaměstnaných, vyjíždějících ze svého bydliště za prací, používala městskou hromadnou dopravu. Pěšky chodilo do práce v Praze téměř 8 % osob. Automobil využívalo 32 % vyjíždějících z místa bydliště za prací.

U vyjízdky do školy celkem 33 % z celkového počtu žáků, studentů a učňů nevyplnilo, kam do školy dojíždějí. Z těch, co vyplnili, většina studentů v Praze využívala pro své cesty do školy městskou hromadnou dopravu (51 %) a chodila do školy pěšky (33 %).

Při pohledu na okresy je zřetelné, že všechny měly bilanci dojízdky s Prahou zápornou, tzn. více osob z okresu dojíždělo do Prahy, než naopak. Nejvíce osob dojíždělo do Prahy (v přepočtu na 1 000 zaměstnaných) z okresu Praha-západ a Praha-východ. Dojíždkou tak ztrácely 362,6 resp. 269,5 osob. Zápornou bilanci větší než 200 na 1 000 zaměstnaných mělo ještě Kladno a Mělník. Mezi prvními deseti se pak umístily všechny okresy Středočeského kraje.

Domácnosti

V Praze žilo celkem 658 tisíc hospodařících domácností. Nejvíce bylo domácností tvořených jednou úplnou rodinou (323,7 tisíc). Další nejčastější typ domácnosti představovaly domácnosti jednotlivců (308,3 tisíc). Domácností, kde dohromady hospodaří 2 a více rodin bylo 4,8 tisíc. Vícečlenných nerodinných domácností žilo v Praze 21,1 tisíc.

Úplné rodiny tvořené jednou rodinou žily převážně v bytech v osobním vlastnictví (43 % z úplných rodin) a v nájemním bydlení (27 %). Neúplné rodiny bydlely také převážně v bytech v osobním vlastnictví (37 % z celku neúplných rodin), ale větší zastoupení tu mělo bydlení v nájemních bytech (31 %). Naopak jednotlivci žili převážně v nájemním bydlení (35 % z celku jednotlivců). V bytě v osobním vlastnictví bydlelo 29 % samostatně bydlících jednotlivců.

V rodinách, kde žili dva partneři v manželském svazku nebo registrovaném partnerství, byly závislé děti přítomny pouze u 42,9 % z nich. Ve faktických manželstvích a faktických partnerstvích se děti vyskytovaly ve větší míře (45,3 %), stále jich byla ale méně než polovina. Naproti tomu závislé děti žily v 57,2 % neúplných rodin v čele s osamělým otcem a v 61,9 % neúplných rodin v čele s osamělou matkou.

Neúplných rodin žilo v Praze 63,5 tisíce, z toho v 54,6 tisíci z nich byla v čele osamělá matka, v 8,9 tisíci pak osamělý otec. Osamělých matek bylo 6 krát více než osamělých otců. Otcové v čele neúplných rodin byli většinou ve věku 45-54 let (33,6 %) a ve věku 35-44 let (20,7 % z neúplných rodin v čele s otcem). Matky v čele neúplných rodin se také rekrutovaly nejčastěji z věkové skupiny 45-54 let (30,6 %) a 35-44 let (28,7 %). Výrazně více osamělých otců v čele neúplných rodin bylo ve věku 55 a více let (40,9 %) než je tomu u osamělých matek ve stejném věku (30,3 %).

Většina osamělých otců byla zaměstnaných v postavení zaměstnanci (69 % ze zaměstnaných osamělých otců). Významnou skupinu těchto otců představovaly osoby pracující na vlastní účet – bylo jich 29 % ze všech zaměstnaných. U osamělých žen bylo také nejvíce žen zaměstnaných - 84 % těchto žen bylo v zaměstnaneckém poměru a pouze 16 % podnikalo na vlastní účet. Mezi osamělými matkami byl větší podíl osob mimo pracovní sílu, než mezi osamělými muži a také se zde vyskytovala mírně zvýšená nezaměstnanost než mezi muži.

Většinu domácností jednotlivců tvořily ženy, kterých bylo 159,4 tisíc, domácností mužů bylo 148,9 tisíc. Většinu domácností jednotlivců mužů tvořily osoby ve věku 25-34 let (25 %) a ve věku 35-44 let (22 %). U žen bylo největší zastoupení seniorek: nejvíce žen mělo 65-74 let (19 %), 25-34 let (18 %) a 55 a 64 let (14 %).

Domácnosti jednotlivců (celkem 308,2 tisíc) bydlely většinou v bytech (96 % z jejich celkového počtu). Mimo byty bydlelo 11,6 tisíc jednotlivců (4 %). Zaměstnaných bylo 195,8 tisíc jednotlivců (67 %) a nezaměstnaní představovali 3 % jednotlivců (9,8 tisíc). Nepracující důchodci tvořili v Praze 27 % jednotlivců se zjištěnou ekonomickou aktivitou.

Vícečlenné nerodinné domácnosti jsou skupinou velmi různorodou: mohou to být prarodič bydlící s vnoučaty, spolubydlící studenti nebo osoby bydlící spolu z pracovních důvodů a sdílející své výdaje na domácnost. Takových domácností žilo v Praze 21,1 tisíc. Ve většině (90 %) těchto domácností žily 2 osoby, v 8 % těchto domácností byly tři osoby. Celkem 62 % jich žilo v nájemních či pronajatých bytech, pětina pak v bytech v osobním vlastnictví.

Domy a byty

V Praze bylo celkem 106 154 domů. V naprosté většině šlo o obydlené domy (98 217 domů), z nichž 62,3 % byly rodinné domy a 35 % bytové domy. Neobydlených domů bylo pouze 7,5 %.

V Praze se nachází obydlené domy s byty (97 925), jež mají různé období své výstavby. Nejvíce postavených nebo rekonstruovaných budov bylo zaznamenáno v obdobích 1920-1945 (25,8 %) a 2001-2010 (14 %).

Naprostá většina obydlených domů s byty je ve vlastnictví fyzické osoby (68,1 %), případně ve spoluvlastnictví vlastníků bytů, neboli jednotek (21,9 %). V těchto dvou formách vlastnictví je v Praze 90 % obydlených domů s byty. Zbytek zahrnuje vlastnictví bytového družstva, obce, státu, jiné právnické osoby nebo kombinace vlastníků. U rodinných domů tvoří dominantní podíl vlastníků fyzická osoba (95,5 %). Naopak v případě bytových domů výrazně převažuje spoluvlastnictví vlastníků bytů (60,2 % všech bytů v bytových domech).

Kámen, cihly a tvárnice se využívaly zejména na výstavbu rodinných domů, zatímco stěnové panely se využívaly více na výstavbu bytových domů.

V Praze převažují byty v bytových domech nad byty v rodinných domech. Ve Středočeském kraji je tomu naopak.

95 % obydlených bytů v rodinných domech je ve vlastnictví fyzické osoby, zatímco 70,6 % obydlených bytů v bytových domech je ve spoluvlastnictví vlastníků bytů (jednotek).

Z hlediska právního důvodu užívání bytu je nejvíce obydlených bytů v osobním vlastnictví (38,3 %) nebo v nájmu / pronájmu (35,1 %). V menší míře pak ve vlastním domě (11 %) a v družstvu (6,1 %).

V kategorii rozdělení obydlených bytů podle stáří a druhu domu byl zaznamenán největší počet obydlených bytů v rozmezí let 1920-1945. Z tohoto období bylo k datu sčítání v Praze 127 199 bytů, což představovalo 20,3 % všech obydlených bytů. Druhé období s největší bytovou výstavbou byly roky 1946-1970. Z tohoto období bylo v Praze celkem 95 172 bytů (15,2 %).

Obydlené byty s 1 až 3 obytnými místnostmi tvoří pouze malou část bytů v rodinných domech.

Nejvíce bytů v Praze má 3 obytné místnosti, zatímco ve Středočeském kraji i České republice převládají byty se 4 nebo s 5 a více obytnými místnostmi.

Většina pražských bytů v rodinných i bytových domech má zaveden plyn do bytu, vodovod i připojení na kanalizaci.

V případě obydlých bytů v rodinných domech v Praze převládalo ústřední vytápění s vlastním zdrojem (55,8 %), zatímco v případě bytových domů převažovalo ústřední dálkové topení (58,3 %).

83 % osob bydlících v pražských bytech žilo v bytových domech, 16,2 % v rodinných domech a 0,8 % v ostatních budovách.

Nejvíce obydlých bytů mělo v Praze celkovou plochu mezi 60-79,9 m². Na druhém místě byly byty s 40-59,9 m². Byty s plochou 40-59,9 a 60-79,9 m² tvořily celkem 61,2 % všech obydlých bytů. V případě bytů v rodinných domech byla nejrozšířenější plocha 150 m² a více.